

Mike Resnick - Na křídlech poznání

Kdysi dávno měli lidé křídla.

Na hoře Kirinjaga, to je dnešní Mount Keňa, sedí na svém trůnu osaměle Ngaj, který daroval lidem schopnost létat, a tím jim umožnil dosáhnout na šťavnaté plody rostoucí na nejvyšších větvích stromů. Když však první člověk, syn Gikujů, spatřil vysoko v povětří létat orla a supa, roztáhl křídla a připojil se k nim. Zakroužil výš a ještě výš, a brzy se vznášel vysoko nad všemi létavci.

Pak se náhle objevila Ngajova ruka a popadla syna Gikujů.

"Co jsem ti udělal, že mě nenecháš létat?" otázal se syn Gikujů.

"Žiji na vrcholu Kirinjagy, protože je to nejvyšší bod světa," odvětil Ngaj, "a nikdo nesmí sahat hlavou výš než já sám."

Nato Ngaj odtrhl synovi Gikujů křídla, a pak zbavil křídel všechny ostatní lidi, aby už nikdo nikdy nesahal výš než On.

A proto všichni potomci Gikujů vzhlíží k ptákům s pocitem ztráty a závisti, a proto také více nejedí šťavnaté plody z nejvyšších větví stromů.

Ve světě Kirinjaga, pojmenovaném po svaté hoře, na níž přebývá Ngaj, máme ptáků spoustu. Sotva jsme od Eutopiánské rady obdrželi zakládací listinu a opustili Keňu, kterou již sami příslušníci kmene Kikujů nepovažovali za svou zem, přivezli jsme si je sem spolu s ostatními zvířaty. V našem novém světě jsou doma čapi marabu a supi, pštrosi a kormoráni, snovači a volavky a spousta dalších. Dokonce i já, Koriba, zvaný mundumugu - šaman, se těším z jejich pestrosti a nacházím útěchu v jejich zpěvu. Mnoho odpolední jsem strávil před svým boma opřený o staříčkový akát, obdivoval jsem se rozmanitosti jejich barev a naslouchal jejich zpěvu, když přilétali utišit žízeň v řece vinoucí se naší vesnicí.

Jednoho takového odpoledne jsem po dlouhé klikaté cestě, jež oddělovala mé boma od vesnice, spatřil přicházet Kamari, malou dívku, která ještě ani nedosáhla věku pro obřad obřízky. V rukou držela něco malého a šedého.

"Džambo, Koribo," pozdravila mě.

"Džambo, Kamari," odpověděl jsem. "Cos mi přinesla, dítě?"

"Koukni," řekla a ukázala mi maličkého sokola, který se chabě snažil uniknout z jejího sevření. "Našla jsem ho v naší samba. Neumí létat."

"Opeřený už je," poznamenal jsem a vstal jsem. Pak jsem si všiml, že mu jedno křídlo trčí v nezvyklém úhlu. "Ale to se podívejme!" řekl jsem. "Má zlomené křídlo."

"Uzdravíš ho, mundumugu?" zeptala se Kamari.

Podržela hlavu sokolika stranou a já zatím křídlo rychle prohlédl. Pak jsem ustoupil.

"Dokážu ho uzdravit, Kamari," řekl jsem. "Ale létat už nebude. Křídlo se sice zahojí, ale nikdy už nebude tak silné, aby mohl znovu vzlétnout. Myslím, že mu tím jen ublížíme."

"Ne!" vykřikla a přitiskla sokola k sobě. "Ty ho budeš léčit a já se o něj budu starat!"

Chvilí jsem se na ptáka díval a pak jsem zavrtěl hlavou. "Nebude se mu chtít žít," řekl jsem nakonec.

"Proč ne?"

"Protože už zkusil, co to je, létat vysoko nad teplými větry."

"Tomu nerozumím," řekla Kamari zamračeně.

"Jakmile jednou ptáci poznají oblohu," vysvětloval jsem, "nikdy nebudou spokojeni, budou-li muset trávit život na zemi."

"Postarám se, aby se cítil spokojeně," řekla rozhodně. "Ty ho budeš léčit a já se o něj budu starat a on bude žít."

"Já ho budu léčit a ty se o něj budeš starat," opakoval jsem. "Ale," dodal jsem, "žít nebude."

"Kolik za to chceš, Koribo?" otázala se náhle jako nějaký obchodník.

"Od dětí nic neberu," odpověděl jsem. "Zítra navštívím tvého otce, a ten mi zaplatí."

Neústupně zavrtěla hlavou. „To je můj pták. Zaplatím za něj sama,"

"Jak chceš," řekl jsem obdivně. Všichni ostatní, téměř všechny děti a úplně všichni dospělí, takovou odvahu neměli. Báli se svého mundumugu a nikdy by mu otevřeně neodporovali. "Celý jeden měsíc tedy budeš každé ráno a každé odpoledne docházet ke mně a uklidiš mi boma. Usteleš příkrývky, naplníš tykve na vodu a dohlédneš, abych měl připraveno dost dříví na podpal."

"To se mi zamlouvá," řekla po chvíli váhání. Pak dodala: "A co když pták zemře, ještě než skončí měsíc?"

"Pak konečně pochopíš, že mundumugu ví víc než malá kikujská dívka," řekl jsem.

Pevně stiskla rty. "On nezemře." Na chvíli se zamyslela a pak řekla: "Mohl bys mu teď zavázat to křídlo, prosím?"

"Ano."

"Pomůžu ti."

Zavrtěl jsem hlavou. "Ty teď půjdeš a uděláš klec, kam ho zavřeme. Jestliže pohne křídlem příliš brzy, znovu si ho zlomí, a pak ho najisto budu muset utratit."

Podala mi mládě. "Za chvíli jsem zpátky," slíbila a utíkala zpátky do své samba.

Vzal jsem sokola do chatrče. Bránil se jen chabě a nechal mě, abych mu napevno svázel zobák. Pak jsem mu pomalu a opatrně zafixoval křídlo dřevěnou dlahou a přivázel k tělu tak, aby jím nemohl pohnout. Zakřičel bolestí, když jsem rovnal polámané kosti k sobě, ale jinak se choval úplně klidně, jako bych tu nebyl, a během deseti minut bylo vše hotovo.

Kamari se vrátila za hodinu a v rukou držela malou dřevěnou klec.

"Je dost velká, Koribo?" zeptala se.

Zvedl jsem ji a prohlédl.

"Je skoro až moc velká," odpověděl jsem. "Nesmí pohnout křídlem, dokud se mu to nezahojí."

"Neboj," slibovala. "Budu na něj každý den od rána do večera dávat pozor."

"Říkáš, že na něj budeš každý den od rána do večera dávat pozor?" opakoval jsem pobaveně.

"Ano."

"A kdo mi bude uklízet chatrč a boma, a kdo naplní tykve vodou?"

"Až sem půjdu, vezmu klec s sebou," odpověděla.

"S ptákem ale bude klec mnohem těžší," poznamenal jsem.

"Až budu dospělá, budu nosit na zádech o moc těžší náklady, protože budu obdělávat pole svého muže a sbírat dřevo pro jeho boma," řekla. "Aspoň si to nacvičím." Odmlčela se. "Proč se usmíváš, Koribo?"

"Nejsem zvyklý, že mě neobřezané děti poučují," usmál jsem se.

"Nikoho jsem nepoučovala," odpověděla důstojně. "Jen jsem vysvětlovala."

Zastínil jsem si rukou oči před odpoledním sluncem.

"Ty se mě nebojíš, malá Kamari?"

"Proč bych měla?"

"Protože jsem mundumugu."

"To jen znamená, že jsi chytřejší než ostatní," řekla a pokrčila ramínky. Zvedla kámen a hodila jej po kuřeti, které se blížilo ke kleci, a kuře s rozčileným krákoráním odběhlo. "Jednou budu stejně chytrá jako ty."

"Co?"

Sebevědomě přikývla. "Už teď umím počítat výš než táta a pamatuju si spoustu věcí."

"Co třeba?" zeptal jsem se a trochu jsem se natočil, když kolem nás horký vítr prohnal něco zvířeného prachu.

"Pamatuješ si na ten příběh o medozvěstce, který jsi vyprávěl dětem z vesnice před obdobím dešťů?"

Přikývl jsem.

"Dokážu ho zopakovat."

"Chceš říct, že si ho pamatuješ."

Energicky zavrtěla hlavou. "Dokážu jej zopakovat slovo od slova."

Posadil jsem se do tureckého sedu. "Tak spust', poslouchám," řekl jsem. Zahleděl jsem se do dálky a nečinně sledoval, jak dva mladíci pasou dobytek.

Nahrbila ramínka, aby vypadala stejně sehnutá věkem jako já a hlasem, který zněl jako mladičká replika mého hlasu, začala vyprávět a napodobovat má gesta.

"Povím vám dnes o malé medozvěstce," začala. "Vypadá skoro jako vrabec a je zrovinka tak přátelská. Usadí se před boma a volá na vás ale když se k ní přiblížíte, vzlétne a zavede vás ke včelímu hnízdu. Tam počká, než nakupíte trávu, zapálíte ji a včely vykouříte. Ale vždycky" - zdůraznila stejně jako já - "jí musíte nechat část medu. Kdybyste si vzali všechno, příště vás zavede rovnou do

spárů fisi - hyeny, anebo do pouště, kde zemřete žízni." Skončila s vyprávěním, zpříma se postavila a usmála se na mě. "To koukáš!" řekla pyšně.

"To tedy koukám," řekl jsem a smetl velkou mouchu, která se mi usadila na tváři.

"Říkala jsem to správně?" zeptala se.

"Říkalas to správně."

Zamyšleně se na mě dívala. "Možná že až umřeš, stanu se mundumugu já."

"To už vypadám na umření?" zeptal jsem se.

"No, víš," odpověděla, "jsi už moc starý a ohnutý a vrásčitý, a taky hodně spíš. Ale měla bych radost, kdybys ještě neumíral."

"Pokusím se tě nezklamat," řekl jsem ironicky. "Teď si vezmi sokola a jdi domů."

Chystal jsem se jí poradit, co se sokolem dělat, ale sama promluvila první.

"Dneska už žrát nebude. Ale od zítřka mu budu dávat velký hmyz a aspoň jednu ještěrku denně. A taky musí mít vodu."

"Jsi velmi všímavá, Kamari."

Znovu se na mě usmála a vydala se domů do své boma.

Nazítří ráno byla již za svítání zpátky i s klecí. Postavila ji do stínu, vzala nádobku a naplnila ji vodou z jedné z mých tykví a položila ji do klece.

"Jak se dnes daří tvému sokolovi?" zeptal jsem se od ohně, kde jsem seděl. Přestože planetární inženýři Eutopiánské rady obdařili Kirinjaga stejným klimatem, jako má Keňa, slunce ještě nestačilo ohřát ranní vzduch.

Kamari se zamračila. "Ještě nic nesnědl."

"Však počkej, jen co vyhládne," řekl jsem a přitáhl si přikrývku těsněji k ramenům. "Je zvyklý ulovit si kořist z výšky sám."

"Ale vodu pije," podotkla.

"To je dobré znamení."

"Nemohl bys udělat nějaké kouzlo, aby byl hned zdravý?"

"Cena by byla příliš vysoká," řekl jsem, protože jsem její otázku předvídal. "Takhle je to lepší."

"Jak vysoká?"

"Příliš vysoká," zopakoval jsem a ukončil debatu. "Ty nemáš co na práci?"

"Už jdu, Koribo."

Několik příštích minut strávila sbíráním dřeva na podpal a došla k řece pro vodu a naplnila tykve. Pak vešla do mé chatrče a ustlala přikrývky. Za chvíli se objevila s knihou v ruce.

"Co je to, Koribo?" zeptala se.

"Kdo ti dovolil dotýkat se předmětů, které patří mundumugu?"

"Jak je mám uklidit, aniž bych se jich dotkla?" řekla beze stopy strachu.

"Co to je?"

"To je kniha."

"Jaká kniha, Koribo?"

"To není nic pro tebe," řekl jsem. "Vrať to, odkud jsi to vzala."

"Chceš vědět, co si myslím, že to je?" zeptala se.

"Chci," řekl jsem, zvědav, co odpoví.

"Víš, jaká znamení kreslíš do písku, když rozhazuješ kosti a modlíš se za déšť? Myslím, že kniha je soubor znamení."

"Ty nejsi hloupá dívka, Kamari."

"To už jsem ti přece říkala," zlobila se, že jsem nevzal její tvrzení jako samozřejmou pravdu. Chvilí se na knihu dívala, a pak mi ji strčila pod nos. "Co znamenají ta znamení?"

"Různé věci," řekl jsem.

"Jaké věci?"

"To Kikujové nemusí vědět."

"Ale ty sám to víš."

"Já jsem mundumugu."

"Umí ještě někdo další na Kirinjaga číst znamení?"

"Váš náčelník Koinič a druzí dva náčelníci také," odpověděl jsem a hned jsem zalitoval, že jsem se do tohoto rozhovoru nechal zatáhnout, přestože jsem mohl předvídat, jak skončí.

"Ale vy jste všichni staří," řekla. "Měli byste mě to naučit, protože až všichni umřete, byl by tu někdo, kdo umí znamení číst."

"Tahle znamení nejsou důležitá," řekl jsem. "Vytvořili je Evropané. Kikujové nikdy knihy nepotřebovali, dokud do Keni nepřišli Evropané. My tady na Kirinjaga, v našem vlastním světě, žádná nepotřebujeme. Až Koinič a ostatní náčelníci zemřou, všechno bude jako dřív."

"To jsou d'áblova znamení?" zeptala se.

"Ne," odpověděl jsem. "Nejsou. Ale Kikujům nic neříkají. To jsou znamení bílého muže."

Podala mi knihu. "Přečetl bys mi, prosím, jedno znamení?"

"Proč?"

"Jsem zvědavá, jaká znamení běloši vytvořili."

Dlouho jsem ji pozoroval a snažil se rozhodnout. Nakonec jsem přikývl.

"Jenom pro tentokrát," řekl jsem, "a dost."

"Jenom pro tentokrát," souhlasila.

Zalistoval jsem knihou. Byl to překlad viktoriánské poezie do svahilštiny. Namátkou jsem pro Kamari vybral jednu báseň a přečetl ji:

*Pojď se mnou žít a bud' má milá,
aby nás láska okouzila – na
horách, v lesích, v údolích, na
loukách, v hájích, na polích.
Budem se dívat ze strání,
jak pastýř stáda pohání,*

*u říček, jež vždy ptákům hrály,
když zpívali své madrigaly.
Záhony růží obdělám
a tisíc kytic ti pak dám,
čelenku z květů spletenou,
sukénku myrtou zdobenou.
Pás z břečťanu i ze slámy
s korálovými sponami...
Jestli tě má řeč potěšila,
pojď se mnou žít a buď má milá.*

Kamari se zamračila. "Nerozumím tomu."

"Vždyť jsem ti to říkal," řekl jsem. "Teď tu knihu polož a dokonči úklid chatrče. Ještě tě, krom povinností, které máš zde, čeká práce v samba tvého otce."

Přikývla a zmizela v chatrči. Za několik minut však už byla zase venku.

"Vždyť je to příběh!" vykřikla.

"Jaký příběh?"

"Přece to znamená, co jsi mi četl! Mnoha slovům nerozumím, ale je to příběh o tom, jak nějaký bojovník žádá dívku, aby si ho vzala!" Odmlčela se. "Ty ale stejně vyprávíš líp, Koribo. V tom znamení se nevypráví ani o fisi - hyeně, nebo mambovi - krokodýlovi, kteří žijí u řeky a kteří by bojovníka a jeho ženu sežrali. Přesto je to příběh! Myslela jsem si, že to bude nějaké kouzlo mundumugů."

"Jsi velmi bystrá, když jsi poznala, že je to příběh," řekl jsem.

"Přečti mi ještě něco!" vykřikla nadšeně.

Zavrtěl jsem hlavou. "Ty se nepamatuješ, na čem jsme se dohodli? Jenom pro tentokrát a dost."

Zamyšleně sklonila hlavu, a pak vesele vzhlédla. "Tak mě nauč číst znamení."

"To je proti zákonům Kikujů," řekl jsem. "Ženám je zakázáno umět číst."

"Proč?"

"Povinností ženy je obdělávat pole a drtit obilí a rozdělovat oheň a tkát látky a vychovávat děti svého muže," odpověděl jsem.

"Ale já nejsem žena," odmlouvala. "Já jsem ještě malá."

"Ale budeš žena," řekl jsem, "a ženy nesmějí číst."

"Tak mě to nauč teď, a až budu ženou, tak zapomenu."

"Zapomene snad orel létat, či hyena zabíjet?"

"To není fér."

"Není," řekl jsem. "Ale je to tak."

"Tomu nerozumím."

"Tak já ti to tedy vysvětlím," řekl jsem. "Sedni si, Kamari."

Posadila se na zem vedle mě a dychtivě se naklonila dopředu.

"Před mnoha a mnoha lety," začal jsem, "žili Kikujové ve stínu Kirinjagy, hory, na níž přebývá Ngaj."

"Já vím," poznamenala. "Pak přišli Evropané a postavili města."

"Skáčeš mi do řeči," zlobil jsem se.

"Promiň, Koribo," omlouvala se. "Ale to už znám."

"Jenže nevíš všechno," odpověděl jsem. "Než přišli Evropané, žili jsme s přírodou v souladu. Pěstovali jsme dobytek a orali pole, rodilo se právě tolik dětí, aby nahradily ty, kteří zemřeli stářím nebo na nějakou nemoc a také ty, kteří padli v boji s kmeny Masajů, Wakambů a Nandiů. Žili jsme život jednoduchý, ale smysluplný."

"A pak přišli Evropané!" řekla.

"Pak přišli Evropané," souhlasil jsem, "a přinesli nové způsoby."

"Špatné způsoby."

Zavrtěl jsem hlavou. "Pro Evropany to nebyly špatné způsoby," řekl jsem. "Vím to, protože jsem studoval na evropských školách. Ale pro kmeny Kikujů a Masajů a Wakambů a Embů a Kisiů a těch ostatních to dobré způsoby nebyly. Viděli jsme šaty, které nosili, a stavby, jež stavěli, a stroje, které používali, a chtěli jsme být jako Evropané. Jenže my nejsme Evropané a jejich způsoby nejsou naše způsoby a v naší zemi nefungují. Naše města začala být přeplněná a znečištěná, naše země zpustla a naše voda přestala být pitná, a tak nakonec, když nám Eutopiánská rada povolila přestěhovat se na Kirinjagu, dali jsme Keni sbohem a přišli jsme sem žít jako za starých časů, podle způsobu Kikujů." Odmlčel jsem se. "Kdysi dávno Kikujové žádný psaný jazyk neměli a číst neuměli, a protože se tady na Kirinjaga snažíme vytvořit vlastní svět Kikujů, je naprosto správné, že naši lidé číst a psát neumějí."

"Ale co je na tom dobrého neumět číst?" zeptala se. "Že jsme to neuměli dřív, než přišli Evropané, ještě neznamená, že je to špatné."

"Čtením se dozvíš o jiných způsobech myšlení a života, a tím se odloučíš od života na Kirinjaga."

"Ale ty čteš a nijak ses neodloučil."

"Já jsem mundumugu," řekl jsem. "Jsem natolik moudrý, abych věděl, že čtu samé lži."

"Ale lhát nemusí být vždycky špatné," řekla umíněně. "Člověk lže pořád."

"Mundumugu svým lidem nelže," odvětil jsem přísně.

"Ty tomu říkáš příběhy, jako třeba příběh O lvu a zajíci nebo O tom, jak vznikla duha, ale jsou to lži."

"Jsou to alegorie," řekl jsem.

"Co znamená alegorie?"

"Druh příběhu."

"Je ten příběh pravdivý?"

"Částečně."

"Jestli je pravdivý částečně, pak je to taky částečně lež, nebo ne?" zeptala se, ale než jsem jí stihl odpovědět, dodala: "A když můžu lži poslouchat, proč bych si jednu nemohla přecíst?"

"Už jsem ti to jednou vysvětlil."

"To není fér," opakovala.

"Není," souhlasil jsem. "Ale je to pravda a z dlouhodobého hlediska je to pro Kikuje dobré."

"Pořád nechápu, proč je to dobré," stěžovala si.

"Protože my jsme jediní, kteří zůstali. Už jednou se Kikujové chtěli stát něčím, co nejsou, a nestali se z nás městští Kikujové nebo špatní Kikujové nebo nešťastní Kikujové, ale zcela nový kmen zvaný Keňané. Ti z nás, kteří přišli na Kirinjagu, přišli, aby zachovali staré způsoby - a jestliže ženy začnou číst, začnou být některé z nich nespokojené a odejdou a jednoho dne tu nezůstane jediný Kikuj."

"Ale já přece nechci opustit Kirinjagu!" protestovala. "Chci být obřezána a porodit svému muži hodně dětí a obdělávat pole na jeho samba a jednou se taky starat o vnoučata."

"Tak je to správné."

"Ale chci taky číst o jiných světech a jiných dobách."

Zavrtěl jsem hlavou. "Ne."

"Ale-"

"Už toho snad pro dnešek bylo dost," řekl jsem. "Slunce stoupá a tys u mě ještě nedodělala všechny úkoly, a to máš další práci na samba tvého otce a odpoledne se sem musíš zase vrátit."

Beze slova vstala a šla si po práci. Když bylo vše hotové, sebrala klec a vrátila se do svého boma.

Hleděl jsem za ní, pak jsem se vrátil do chatrče a uvedl do chodu počítač. Chtěl jsem s Údržbou projednat jistou menší regulaci oběžné dráhy, protože horké a suché počasí už trvalo téměř měsíc. Údržba souhlasila a za několik minut jsem se již ubíral po dlouhé klikaté cestě do vesnice. Zvolna jsem se usedl na zem, rozložil před sebou kosti a amulety z mošny a vzýval Ngaje, aby ochladil Kirinjagu mírným deštěm, což Údržba slíbila učinit k večeru.

Jako vždy, když jsem ze své boma na kopci přišel do vesnice, seběhly se kolem mě děti.

"Džambo, Koribo!" volaly.

"Džambo, mí malí udatní bojovníci," odpověděl jsem z místa, kde jsem seděl.

"Proč jsi, Koribo, dnes ráno přišel do vesnice?" zeptal se Ndemi, nejsmělejší z chlapců.

"Přišel jsem požádat Ngaje, aby zavlažil naše pole Svými slzami soucitu," řekl jsem, "neboť tento měsíc vůbec nepršelo a úroda potřebuje vláhu."

"A když už jsi s Ngajem domluvil, neřekl bys nám teď nějaký příběh?"

Pohlédl jsem na oblohu a odhadl čas.

"Jeden bychom stihli," odpověděl jsem. "Pak se ale musím vydat do polí a pověsit na strašáky nové amulety, aby mohli dál chránit naši úrodu."

"A o čem nám budeš vyprávět, Koribo?" zeptal se další chlapec.

Rozhlédl jsem se a spatřil, že mezi ostatními dívkami stojí Kamari.

"Myslím, že vám dnes budu vyprávět o Leopardu a ťuhýkovi," řekl jsem.

"Tu jsem ještě neslyšel," řekl Ndemi.

"To už jsem tak starý, abych neznal žádné nové příběhy?" otázal jsem se tak, že sklopil oči k zemi. Počkal jsem, než mě všichni začnou vnímat, a začal jsem:

"Už je tomu velmi dávno, co žil jeden moc chytrý ťuhýk, a protože byl tak moc chytrý, neustále se na něco vyptával svého tatínka,

'Proč jíme hmyz?' zeptal se jednou.

'Protože jsme ťuhýci a ťuhýci jedí hmyz,' odpověděl tatínek.

'Ale jsme taky ptáci,' řekl ťuhýk. 'A ptáci, jako třeba orel, jedí také ryby.'

'Ngaj nechtěl, aby ťuhýci jedli ryby,' řekl tatínek, 'i kdybys byl tak silný, že bys dokázal rybu chytit a zabít, bylo by ti moc špatně, kdybys ji snědl.'

Ty už jsi někdy rybu jedl?' zeptal se malý ťuhýk.

'Ne,' řekl tatínek.

'Jak to teda můžeš vědět?' ptal se malý ťuhýk, a když onoho odpoledne letěl nad řekou, našel malou rybičku. Ulovil ji a snědl, a bylo mu z ní špatně celý týden.

Tak jsi konečně dostal za vyučenou?' zeptal se ťuhýkův tatínek, když bylo malému zase dobře.

'Naučil jsem se nejíst ryby,' řekl ťuhýk. 'Ale mám další otázku.'

'A jakou?' zeptal se tatínek.

'Proč jsou ťuhýci nejzbabělejší ze všech ptáků?' zeptal se. 'Kdykoli se objeví lev nebo leopard, vyletíme na nejvyšší větev stromu a počkáme, než zase odejdou.'

'Kdyby lvi a leopardi mohli, snědli by nás,' řekl tatínek. 'Proto jim musíme uletět.'

'Ale pštrosa nesnědí, a pštros je taky pták,' řekl chytrý malý ťuhýk. 'Když napadnou pštrosa, zabije je kopnutím.'

Ty nejsi pštros,' řekl tatínek znaveně.

'Ale jsem pták, a pštros je taky pták a já se naučím kopat jako pštros,' rozhodl se malý ťuhýk a po celý týden se cvičil v kopání do hmyzu a větviček, které se mu připletly do cesty.

Pak jednoho dne narazil na čui - leoparda, a přestože se k němu leopard blížil, chytrý ťuhýk nevzlétl k nejvyšším větvím, ale chrabře zůstal stát na zemi.

Ty jsi mi ale odvážný ťuhýk,' řekl leopard.

'Já jsem velmi chytrý pták a vůbec se tě nebojím,' řekl ťuhýk. 'Naučil jsem se kopat jako pštros, a jestli se přiblížíš, kopnu tě a zemřeš.'

'A já jsem starý leopard a nemohu už lovit,' řekl leopard. 'Za pár dní zemřu. Kopni mě tedy a zbav mě mého trápení.'

Malý ťuhýk přistoupil k leopardovi a vši silou ho kopl do čenichu. Leopard se jen zasmál, otevřel ústa a chytrého malého ťuhýka spolkl.

"To byl ale hloupý pták," zasmál se leopard, "chtěl předstírat něco, čím není. Kdyby byl ulétl jako ťuhýk, byl bych dnes hladověl - ale tím, že chtěl být něčím, čím být nemůže, naplnil mi břicho. Myslím, že vůbec nebyl tak chytrý."

Dovyprávěl jsem a zahleděl jsem se Kamari do očí.

"To je konec?" zeptalo se jedno děvčátko.

"To je konec," řekl jsem.

"Proč si ťuhýk myslel, že může být pštros?" zeptal se jeden z menších chlapců.

"Třeba ti to řekne Kamari," řekl jsem.

Všechny děti se obrátily na Kamari, která chvíli přemýšlela, a pak odpověděla.

"Mezi tím, když chcete být pštros, a tím, když chcete znát to, co zná pštros, je rozdíl," řekla a pohlédla mi zpříma do očí. "Nebylo nic špatného na tom, že se chtěl ťuhýk něco dozvědět. Špatné bylo to, že si myslel, že se pštrosem může stát."

Nastalo chvilkové ticho, jak děti zvažovaly její odpověď.

"Je to pravda, Koribo?" zeptal se nakonec Ndemi.

"Není," řekl jsem, "jakmile ťuhýk věděl to, co pštros, zapomněl, že je ťuhýk. Nikdy nesmíte zapomenout, kdo jste, a kdybyste znaly mnoho věcí, snadno byste zapomněly."

"Vyprávěj nám ještě jeden příběh," žadonilo jedno děvčátko.

"Dnes ráno už ne," řekl jsem a vstal. "Ale až se dnes večer přijdu do vesnice napít pombe a podívat se na tance, možná že vám budu vyprávět příběh O slonovi a malém moudrém kikujském chlapci. Tak alou," dodal jsem, "to nemá nikdo z vás co na práci?"

Děti se rozběhly ke svým samba a na pastviny, a já jsem zašel k Jumovi, abych mu dal mazání na klouby, které ho zlobily vždycky předtím, než měl přijít déšť. Navštívil jsem Koiniče a vypil s ním trochu pombe, a pak jsem s radou starších projednal pár vesnických záležitostí. Nakonec jsem se vrátil do své boma. Jsem zvyklý vždycky si za horkých dní na chvilku zdřímnout a déšť se měl spustit až za několik hodin.

Když jsem dorazil, Kamari už tam byla. Doplnila další dřevo a vodu, a právě když jsem vešel do boma, sypala do věder zrní pro kozy.

"Jak se dnes odpoledne daří tvému sokolovi?" zeptal jsem se a pohlédl na sokolíka v kleci, která byla pečlivě umístěna do stínu mé chatrče.

"Pije, ale nechce žrát," řekla ustaraným hlasem. "Celý čas jen vzhlíží k obloze."

"Jsou pro něj mnohem důležitější věci než žrádlo," řekl jsem.

"Jsem hotová," řekla. "Můžu už jít domů, Koribo?"

Přikývl jsem, a když odcházela, rozestýlal jsem si už přikrývky na spaní.

Celý příští týden přicházela každé ráno a odpoledne. Pak mi osmého dne se slzami v očích oznámila, že její sokolík zemřel.

"Říkal jsem ti to," řekl jsem jemně. "Když se pták naučí létat v povětří, nedokáže už žít na zemi."

"To všichni ptáci zemřou, když nemohou létat?" zeptala se.

"Většina," řekl jsem. "Někteří se cítí v kleci bezpečně, ale většina zemře žalem po obloze, nesnesou pomyšlení, že ztratili dar létat."

"Proč tedy děláme klece, když se v nich ptáci necítí dobře?"

"Protože ptačí zpěv dělá dobře nám," odpověděl jsem.

Odmlčela se a řekla: "Své slovo dodržím, budu ti uklízet chatrč a boma, a nosit ti vodu a dřevo, i když je sokol mrtvý."

Přikývl jsem. "Tak zněla naše dohoda," řekl jsem.

Chodila ke mně, přesně jak řekla, dvakrát denně celé tři příští týdny. Dvacátý devátý den, poté, co v poledne skončila ranní práci a vrátila se do samba, přicházel po cestě k mému boma její otec Njoro.

"Džambo, Koribo," pozdravil s ustaranou tváří.

"Džambo, Njoro," řekl jsem, aniž bych vstal. "Co tě ke mně přivádí?"

"Já jsem chudý člověk, Koribo," řekl a sedl si se zkříženýma nohama vedle mne. "Mám jen jednu ženu. Ta mi dala jen dvě dcery, ale žádné syny. Nemám tak velké samba jako většina mužů ve vesnici a minulý rok mi hyeny zabily tři krávy."

Nechápal jsem, o co mu jde, tak jsem na něj hleděl a čekal, co řekne dál.

"I když jsem tak chudý," pokračoval, "uklidňovalo mě pomyšlení, že až budu starý, dostanu za své dvě dcery od jejich manželů peníze." Odmlčel se. "Koribo, já jsem byl a jsem dobrý člověk. Tolik si snad zasloužím."

"V tom máš naprostou pravdu," odpověděl jsem.

"Proč tedy učíš Kamari, jak se stát mundumugu?" otázal se. "Všichni přece vědí, že mundumugu se vdávat nesmí."

"Kamari ti řekla, že se má stát mundumugu?" zeptal jsem se.

Zavrtěl hlavou. "To ne. Ale od té doby, co chodí k tobě uklízet boma, nemluví ani se svou matkou, ani se mnou."

"Mýlíš se," řekl jsem. "Žádná žena se mundumugu nemůže stát. Co tě přivedlo na myšlenku, že jsem ji vzal do učení?"

Prohledal záhyby svého kikoje a vytáhl kus vydělané kůže z pakoně. Uhlíkem na ní bylo napsáno:

JÁ JSEM KAMARI

JE MI DVANÁCT

JSEM DÍVKA

"To je písmo," stěžoval si Njoro. "Ženy nedovedou psát. Psát umí jen mundumugu a velký náčelník jako Koinič."

"Nech mi to tady, Njoro," řekl jsem a vzal od něho kůži, "a pošli sem Kamari."

"Potřebuju, aby až do odpoledne pracovala v mé samba."

"Okamžitě," řekl jsem.

Povzdechl si a přikývl. "Tak já ji pošlu, Koribo." Odmlčel se. "Vis jistě, že z ní nebude mundumugu?"

"Máš mé slovo," řekl jsem a plivl si na ruce na znamení, že to myslím upřímně.

Zdálo se, že se mu ulevilo, a odešel zpátky do své boma. Za několik minut se na cestě objevila Kamari.

"Džambo, Koribo," řekla.

"Džambo, Kamari," odpověděl jsem. "Jsem s tebou velmi nespokojen."

"To jsem ráno nesesbírala dost dřeva?" zeptala se.

"Dřeva jsi sesbírala dost."

"Tak jsem dost nenaplnila tykve vodou?"

"Tykve byly plné."

"Tak co jsem udělala?" řekla a duchem nepřítomně odstrčila kozu, která se k ní blížila.

"Porušila jsi svůj slib."

"To není pravda," hájila se. "Chodím sem každé ráno a každé odpoledne, přestože sokol umřel."

"Slíbilas mi, že se už nikdy nepodíváš do žádné knihy," řekl jsem.

"Od té doby, cos mi to zakázal, jsem se na žádnou knihu ani nepodívala."

"Jak tedy vysvětlíš tohle," řekl jsem a ukázal jí popsanou kůži.

"Nemám co vysvětlovat," pokrčila ramínky. "Napsala jsem to já."

"Jak ses naučila psát, když ses na knihy ani nepodívala?" ptal jsem se dál.

"Z tvé kouzelné skříňky," odpověděla. "Nikdys mi nezakázal, abych se na ni dívala."

"Z jaké kouzelné skříňky?" zeptal jsem se zamračeně.

"Z té, co ožívá a je krásně barevná."

"To myslíš můj počítač?" řekl jsem překvapeně.

"Tvoji kouzelnou skříňku," opakovala.

"A to ona tě naučila číst a psát?"

"Já jsem se to naučila sama - ale jen trošku," řekla nešťastně. "Jsem jako ten ťuhýk ve tvém příběhu, nejsem tak chytrá, jak jsem si myslela. Psát a číst je moc těžké."

"Říkal jsem ti přece, že se nesmíš učit číst," řekl jsem a bojoval proti touze pochválit ji za tak pozoruhodný výkon. Jenomže ona porušila zákon.

Kamari zavrtěla hlavou.

"Říkal jsi, že nesmím brát do ruky tvé knihy," opakovala tvrdohlavě.

"Říkal jsem ti, že ženy nesmějí číst," řekl jsem. "Tys mne neposlechla a za to tě musím potrestat." Odmlčel jsem se. "Své povinnosti tady u mě budeš vykonávat ještě další tři měsíce a krom toho mi budeš nosit dva zajíce a dva hlodavce, které sama chytíš. Rozumělas?"

"Rozuměla."

"A teď pojď se mnou do chatrče, abych ti vysvětlil ještě něco."

"Počítači," řekl jsem.

"Ano, pane," řekl počítač strojovým hlasem.

"Prohledej chatrč a pověz mi, kdo je zde se mnou."

Čočky senzorů krátce zamrkaly.

"Je zde s tebou dívka Kamari wa Njoro," odpověděl počítač.

"Poznáš ji, až ji uvidíš příště?"

"Ano."

"Zadávám Prioritní příkaz," řekl jsem. "Už nikdy nebudeš hovořit s Kamari wa Njoro slovně ani žádným jiným známým jazykem."

"Rozumím a ukládám do paměti," řekl počítač.

"Konec spojení." Obrátil jsem se ke Kamari. "Pochopila jsi, co jsem udělal?"

"Ano," řekla, "a není to fér. Ale nebudu neposlušná."

"Je to zákon, že ženy nesmějí číst," řekl jsem, "a tys ho porušila. Už to nikdy nesmíš udělat. Teď se vrať do své samba."

Odešla prkenně s pyšně vztyčenou hlavou, a já se odebral za svými povinnostmi. Radil jsem chlapcům ohledně zdobení těl pro nadcházející obřad obřízky, u starého Sibokiho jsem použil kouzelné zařikávání (našel totiž uvnitř samba hyení trus, což je jedno ze známých znamení thahu neboli kletby), dal jsem pokyny Údržbě, aby znovu provedli menší úpravu oběžné dráhy, která by přinesla chladnější počasí západní rovině.

Když jsem se odpoledne vrátil do chatrče, abych si trochu zdříml, Kamari už byla pryč a vše bylo uklizeno.

Další dva měsíce plynul život ve vesnici klidným tempem. Sklidili jsme úrodu, starý Koinič se oženil s další ženou a oslavy této události se za zpěvu a pití pombe táhly dva dny, přehánky přišly přesně podle plánu a ve vesnici se narodily tři děti. Dokonce i Eutopiánská rada, která si kdysi stěžovala na náš zvyk nechávat staré a neuživé hyenám, nás nechala na pokoji. Našli jsme doupě hyení rodinky a zabili tři mlád'ata, a když se vrátila jejich matka, zabili jsme ji také. Za každého úplňku jsem porazil krávu - žádnou kozu, ale velkou, tučnou krávu - na výraz díky Ngajovi za Jeho velkorysost, protože díky Němu jsme na Kirinjaga měli všeho dostatek.

Kamari jsem během tohoto období vídal jen zřídka. Přicházela ráno, když jsem byl ve vesnici a rozhazoval kosti za dobré počasí, a když přicházela odpoledne, rozvěšoval jsem amulety a hovořil s Radou starších. Ale vždycky jsem věděl, že u mě byla, protože má chatrč a boma byly ve vzorném pořádku a nikdy jsem neměl nouzi o vodu nebo dřevo.

Jednou odpoledne po druhém úplňku jsem se vrátil do své boma po návštěvě u Koiniče, kterému jsem radil, jak vyhrát spor o půdu, a sotva jsem vstoupil do chatrče, všiml jsem si, že obrazovka počítače září a je popsána podivnými symboly. Když jsem studoval v Anglii a v Americe, učil jsem se anglicky, francouzsky a španělsky a samozřejmě jsem znal i kikujštinu a sva-hilštinu, ale tyhle symboly nepředstavovaly žádný mně známý jazyk, přestože

byly kombinací číslic i písmen a interpunkčních znamének, a nebyly to ani žádné matematické vzorce.

"Počítači, zcela jasně si pamatuji, že jsem tě dnes ráno vypnul," řekl jsem zamračeně. "Proč tedy obrazovka září?"

"Kamari mě zapojila."

"A když odcházela, zapomněla tě vypnout, že?"

"Správně."

"To jsem si mohl myslet," řekl jsem nevesele. "Zapíná tě každý den?"

"Ano."

"Nedal jsem ti snad jasný Prioritní příkaz nekomunikovat s ní žádným známým jazykem?" snažil jsem se udělat si v té věci jasno.

"Ano, Koribo."

"Můžeš mi tedy vysvětlit, proč jsi neuposlechl mého příkazu?"

"Já jsem tvého příkazu uposlechl, Koribo," řekl počítač. "Program mi znemožňuje neuposlechnout Prioritního příkazu."

"Co tedy vidím na obrazovce?"

"To je jazyk Kamari," odvětil počítač. "Mezi tisícem sedmi sty třiceti dvěma jazyky a dialekty v mé paměti se tento jazyk nevyskytuje, a proto se ho tvůj příkaz netýká."

"To tys vytvořil ten jazyk?"

"Ne, Koribo. Vytvořila jej Kamari."

"Pomáhal jsi jí nějak?"

"Ne, Koribo, nepomáhal."

"Je to opravdu jazyk?" zeptal jsem se. "Rozumíš mu?"

"Je to opravdu jazyk. Rozumím mu."

"Kdyby ti Kamari položila otázku ve svém jazyce, dokázal bys na ni odpovědět?"

"Ano, pokud by ta otázka byla dost jednoduchá. Je to velmi omezený jazyk."

"A kdyby ta odpověď vyžadovala, abys ji přeložil ze známého jazyka do jazyka Kamari, bylo by i to proti mému nařízení?"

"Ne, Koribo, to by nebylo."

"Už jsi někdy Kamari na podobné otázky odpověděl?"

"Ano, Koribo, odpověděl," řekl počítač.

"Je to jasné," řekl jsem. "Čekej na nový příkaz."

"Čekám..."

Sklonil jsem zamyšleně hlavu a uvažoval. Jednak bylo náhlední, že je Kamari skvělá a nadaná dívka. Nejenom že se sama naučila číst a psát, ale dokonce vytvořila koherentní a logický jazyk, kterému byl počítač schopen porozumět a na nějž dokázal reagovat. Něco jsem jí nařídil, a aniž by mě neuposlechla, dokázala mé příkazy obejít. Nedělala to ze zlomyslnosti, chtěla se učit, což bylo samo o sobě pozoruhodné.

A jednak to znamenalo hrozbu našemu sociálnímu systému, který jsme zavedli na Kirinjaga a který jsme s takovým úsilím a pečlivostí vypracovali. Ženy a muži měli svoji zodpovědnost a přijímali ji radostně. Masajům dal Ngaj kopí, Wakambům šípy, Evropanům stroje a knihy, ale Kikujům, těm dal násadu na kopání a úrodnou půdu kolem posvátných fíkovníků na svazích hory Kirinjaga.

Před mnoha a mnoha lety jsme žili v souladu s přírodou. Pak přišlo tištěné slovo. Nejprve z nás udělalo otroky, potom křesťany, a potom vojáky a tovární dělníky, mechaniky a politiky a další lidi, kterými jsme nikdy neměli být. Už jsme to jednou zažili a klidně bychom to mohli zažít znovu.

Sem na Kirinjagu jsme přišli vytvořit perfektní kikujskou společnost, naši Kikujskou utopii. Mohlo by snad v jedné nadané dívence držet semínko naší zkázy? Bezpečně jsem to vědět nemohl, ale je přece fakt, že nadané děti se rodí. Z takových dětí pak vyrostl Ježíš a Mohamed a Jomo Kenyatta - ale také Tippoo Tib, nejslavnější otrokář všech dob, a Idi Amin, vrah vlastních lidí. Nebo z nich častěji byli takoví jako Friedrich Nietzsche a Karel Marx, skvělí lidé na svých místech, kteří však ovlivnili méně skvělé, méně schopné lidi. Měl jsem snad právo dát od toho ruce pryč a doufat, že její vliv na naši společnost nebude zhoubný, i když je z historie zřejmé, že spíše pravý opak je pravdou?

Mé rozhodnutí bylo bolestné, ale nebylo obtížné.

"Počítači," řekl jsem nakonec, "zařádám nový Prioritní příkaz, který nahrazuje můj příkaz předchozí. Od této chvíle nesmíš za žádných okolností jakkoli komunikovat s Kamari. Kdyby tě snad náhodou aktivovala, musíš jí říct, že ti s ní Koriba zakázal jakýkoli kontakt a okamžitě s ní přerušíš spojení. Rozumíš?"

"Rozumím a ukládám do paměti."

"Dobrá," řekl jsem. "Končím spojení."

Když jsem se následujícího rána vrátil z vesnice, tykve na vodu byly prázdné, lože neustlané a v boma se na zemi válely kozí bobky.

Mundumugu je nejmocnější mezi Kikuji, ale není zcela bez soucitu. Rozhodl jsem se jí ten dětinský vzdor odpustit, takže jsem ani nezašel za jejím otcem, ani jsem neřekl ostatním dětem, aby se jí vyhýbaly.

Odpoledne opět nepřišla. Víím to, protože jsem na ni čekal před chatrčí, abych jí své rozhodnutí vysvětlil. Nakonec jsem za soumraku poslal pro Ndemiho, aby mi došel pro vodu a uklidil boma, ale přestože je to ženská práce, neodvážil se svého mundumugu neposlechnout, ačkoli z každého jeho gesta číselo nechut' k uložené práci.

Když se ani po dvou dalších dnech Kamari neobjevila, zavola jsem si jejího otce.

"Kamari porušila slib, který mi dala," řekl jsem, když přišel. "Jestliže mi dnes odpoledne nepřijde uklidit boma, budu nucen na ni uvalit thahu, kletbu."

Njoro vypadal zmateně. "Koribo, Kamari říká, že už na ni thahu uvalil. Chystal jsem se tě zeptat, máme-li ji vyhnat z naší boma."

Zavrtěl jsem hlavou. "To ne," řekl jsem. "Nikam ji nevyhánějte. Ještě jsem na ni žádnou kletbu neuvalil - ale musí dnes odpoledne přijít a uklidit."

"Nevím, jestli na to bude mít dost sil," řekl Njoro. "Už tři dny nic nejí a nepije a nehnutě sedí v chatrči mé ženy." Odmlčel se. "Někdo na ni už thahu uvalil. Když jsi to nebyl ty, nemohl bys z ní tu kletbu sejmout?"

"Už tři dny nic nejedla a nepila?" opakoval jsem.

Njoro přikývl.

"Zajdu se za ní podívat," řekl jsem. Vstal jsem a společně jsme se vydali po klikaté cestě do vesnice. Když jsme došli k Njorovu boma, zavedl mě k chatrči své ženy, zavolal matku Kamari ven a ukročil stranou, když jsem vešel. Kamari seděla na nejvzdálenějším místě od dveří, zády se opírala o zeď, kolena u brady a rukama objímala hubené nohy.

"Džambo, Kamari," řekl jsem.

Podívala se na mě, ale neřekla nic.

"Tvoje máma má o tebe strach a táta mi říkal, že nic nejíš a nepiješ."

Zase neodpověděla.

"Také jsi nedodržela slib, že mi budeš uklízet boma."

Ticho.

"Zapomněla jsi mluvit?"-zeptal jsem se.

"Kikujské ženy nemluví," řekla trpce. "Kikujské ženy nemyslí. Jediné, co mohou, je rodit děti a vařit jídlo, sbírat dřevo na topení a obdělávat pole. Nemusí přitom ani mluvit, ani myslet."

"Tolik tě to mrzí?"

Neodpověděla.

"Poslouchej, co ti teď řeknu, Kamari," řekl jsem pomalu. "Učinil jsem své rozhodnutí v zájmu Kirinjaga a zpátky ho nevezmu. Jako kikujská žena musíš žít život, který je ti určený." Odmlčel jsem se. "Avšak Kikujové i Eutopiánská rada znají slitování nad jedincem. Kterýkoli člen naší společnosti může odejít, pokud si to přeje. Podle charty, kterou jsme podepsali při založení našeho světa, pouze stačí dojít do oblasti zvané Přístav, tam se k tobě snese loď Údržby a dopraví tě, kam budeš chtít."

"Neznám nic než Kirinjaga," řekla. "Jak si mám vybrat nový domov, když se nesmím nic dozvědět o jiných místech?"

"To nevím," připustil jsem.

"Ale já nechci opustit Kirinjaga!" zvolala. "Můj domov je tady. Tady jsou moji lidé. Jsem kikujská dívka, nejsem z kmene Masajů, ani nejsem Evropanka. Chci svému muži rodit děti a obdělávat jeho půdu, chci sbírat dřevo na zátok, vařit mu jídla, tkát šaty, chci odejít ze samby svých rodičů a žít s rodinou svého muže. Koribo, já to všechno budu dělat a na nic si nebudu stěžovat, jen mě nech naučit se číst a psát!"

"To nejde," řekl jsem smutně.

"Ale proč?"

"Kdo je nejmodřejší muž, kterého znáš, Kamari?" zeptal jsem se.

"Nejmoudřejší muž z celé vesnice je vždycky mundumugu."

"Pak věřme moudrosti."

"Jenže já se cítím stejně jako můj sokolík," řekla a v hlase jí zaznělo zoufalství. "Celý svůj život trávil sněním, že bude létat v povětří. Já sním o tom, že se budu učit slova z obrazovky počítače."

"Ale ty přece nejsi žádný sokol," namítl jsem. "Jemu bylo znemožněno být tím, čím měl být. Tobě je ale znemožněno být tím, čím být nemáš."

"Ty nejsi zlý, Koribo," řekla vážně. "Ale pravdu nemáš."

"Když je to tak, budu s tím muset žít," řekl jsem.

"A po mně chceš, abych s tím žila," řekla, "a to je tvůj zločin."

"Jestli mě ještě jednou nazveš zločincem," řekl jsem přísně, protože takhle nikdo s mundumugu mluvit nesmí, "uvidíš, že na tebe uvalím thahu."

"Mám snad nějakou jinou možnost?" řekla trpce.

"Můžu z tebe udělat špinavou hyenu, která požírá lidské maso a která se toulá jen po nocích. Můžu ti naplnit břicho trny a každý tvůj pohyb budou muka. Můžu-"

"Jsi jenom člověk," řekla unaveně, "a to nejhorší už jsi udělal."

"To už přestává všechno," řekl jsem. "Přikazuji ti, abys snědla a vypila všechno, co ti tvá matka přinese a dnes odpoledne tě čekám u sebe."

Vyšel jsem z chatrče a řekl její matce, aby jí přinesla banánovou kaši a vodu, a pak jsem se zastavil v samba starého Benima. Bizoni mu rozdupali pole a zničili úrodu, takže jsem obětoval kozu, abych z jeho země sňal thahu.

Když jsem s tím skončil, stávil jsem se u Koiniče, který mi nabídl čerstvě uvažené pombe a začal si stěžovat na svou novou ženu Kibo, která se spřáhla se Šumí, jeho druhou ženou, proti jeho první ženě Wambu.

"Vždycky se s ní můžeš dát rozvést a vrátit ji do samba, odkud přišla," navrhoval jsem.

"Jenže ona stála dvacet krav a pět koz!" stěžoval si. "Copak mi je její rodina vrátí?"

"Ne, nevrátí."

"Pak ji zpátky nepošlu."

"Jak chceš," pokrčil jsem rameny.

"Krom toho je hrozně silná a moc pěkná," pochvaloval si. "Jen bych chtěl, aby přestala Wambu nenávidět."

"Kvůli čemu se nenávidí?"

"Hádají se, která přinese vodu, která mi vyspraví šaty a která spraví došky na střeše." Odmlčel se. "Hádají se i o to, či chatrč bych měl v noci navštívit, jako kdybych v té záležitosti nerozhodoval sám."

"Hádají se někdy i kvůli názorům?" zeptal jsem se.

"Jakým názorům?" opakoval dutě.

"Takovým, které můžeš najít v knihách."

Koinič se zasmál. "Koribo, to jsou ženy. Na co by jim byly názory?" Odmlčel se. "Ostatně, na co jsou i nám ostatním?"

"Nevím," řekl jsem. "Jen mě to tak napadlo."

"Vypadáš rozrušeně," poznamenal.

"To bude asi tím pombe," řekl jsem. "Jsem už starý, asi to na mě bylo moc silné."

"To je tím, že si Kibo nedá říct, když jí Wambu říká, jak ho má vařit. Opravdu bych ji měl poslat zpátky," - pohlédl na Kibo, která nesla na silných, mladých zádech náklad dřeva - "ale je tak mladá a tak krásná." Náhle zamířil pohledem přes svoji mladou ženu do vesnice. "Vida!" řekl. "Koukám, že starý Siboki už zemřel."

"Jak to víš?" zeptal jsem se.

Ukázal na tenký pramínek kouře. "Pálí jeho chatrč."

Díval jsem se směrem, který mi ukazoval. "To není Sibokiho chatrč," řekl jsem. "Jeho boma je víc na západ."

"Kdo jiný by byl tak starý, neduživý a s životem na kahánku?" zeptal se Koinič.

Náhle mi bylo vše jasné, stejně tak jasné, jako že Ngaj šedina trůnu na vrcholku svaté hory. Bylo mi jasné, že Kamari je mrtvá.

Pospíchal jsem k Njorovu samba tak rychle, jak jen to šlo. Když jsem dorazil, matka, sestra a babička Kamari již oplakávaly mrtvou a slzy se jim řinuly po tvářích.

"Co se stalo?" volal jsem na Njora a šel k němu.

"Proč se ptáš, když je to všechno tvoje vina?" odpověděl trpce.

"Ale to jsem nezavinil já," řekl jsem.

"Neříkal jsi snad dnes ráno, že na ni uvalíš thahu?" řekl. "Udělal jsi to a teď je mrtvá a já už mám jen jednu dceru, za kterou mi její muž zaplatí, a ještě jsem musel spálit chatrč Kamari."

"Přestaň už myslet na peníze a řekni mi, co se tady stalo, nebo poznáš, co to je být proklet svým mundumugu!" vyštěkl jsem.

"Oběsila se v chatrči na pruhu bizoní kůže."

Ze sousední samba přišlo pět žen a přidalo se k oplakávání mrtvé.

"Oběsila se v chatrči?" opakoval jsem.

Njoro přikývl. "Taky se aspoň mohla pověsit na stromě, aby její chatrč nezůstala nečistá a býval bych ji nemusel pálit."

"Přestaň s těmi řečmi!" řekl jsem a snažil jsem se urovnat si myšlenky.

"Nebyla to špatná dcera," pokračoval dál. "Proč jsi ji, Koribo, proklel?"

"Neuvalil jsem na ni žádné thahu," řekl jsem a dumal, jestli je to pravda. "Chtěl jsem ji zachránit."

"Kdo už má mít silnější léky než ty?" zeptal se bojácně.

"Porušila Ngajův zákon," odpověděl jsem.

"A teď se Ngaj přišel pomstít!" vykřikl Njoro vystrašeně. "Koho z naší rodiny to čeká příště?"

"Nikoho," řekl jsem. "Zákon porušila jen Kamari."

"Jsem chudý," řekl Njoro opatrně, "chudší než předtím. Kolik ti mám zaplatit, když požádáš Ngaje, aby přijal duši Kamari s pochopením a odpustil jí?"

"Udělám to, ať mi zaplatíš nebo ne," odpověděl jsem.

"Ty za to nic nechceš?" zeptal se.

"Nemusíš mi nic dávat."

"Koribo, mockrát ti děkuju!" řekl nadšeně.

Stál jsem a díval se, jak chatrč hoří, a snažil se nemyslet na doutnající tělo malé dívky tam uvnitř.

"Koribo?" zeptal se Njoro po chvíli ticha.

"Co ještě?" utrl jsem se na něj.

"Nevěděli jsme, co máme dělat s tím pruhem bizoní kůže, protože na ní byla znamení thahu a báli jsme se ji spálit. Teď už vím, že ta znamení udělal sám Ngaj a ne ty, a bojím se toho jen dotknout. Nevzal bys to pryč?"

"Jaká znamení?" zeptal jsem se. "O čem to mluvíš?"

Vzal mě za paži a vedl mě k hořící chatrči. Tam ležel, asi deset kroků od vchodu, pruh ožehlé kůže, na které se Kamari oběsila a na níž byly načmárány podivné symboly, které jsem před třemi dny viděl na obrazovce počítače.

Sehnul jsem se, vzal kůži a obrátil se k Njorovi. "Pokud je na tom opravdu kletba na tvé samba," řekl jsem, "odstráním ji a přenesu ji na sebe tím, že si Ngajova znamení vezmu s sebou."

"Díky, Koribo!" řekl a bylo vidět, že se mu ulevilo.

"Musím jít a připravit si kouzla," řekl jsem náhle a vydal se ke svému boma. Když jsem dorazil, vzal jsem pruh bizoní kůže do chatrče.

"Počítači," řekl jsem.

"Ano, pane."

Podržel jsem pruh bizoní kůže před jeho čocami.

"Poznááš ten jazyk?" zeptal jsem se.

Čočky krátce zaplály.

"Ano, Koribo. To je jazyk Kamari."

"Přelož mi to."

"Je to dvojverší:

*Vím, proč pták v kleci pojde a neslyší oblohy volání,
vždyť i já jsem už letěla na křídlech poznání."*

Odpoledne se celá vesnice shromáždila před Njorovým samba a ženy Kamari oplakávaly po celou noc a celý příští den, ale zanedlouho se na ni zapomnělo, protože život jde dál a Kamari byla koneckonců jen malá kikujská dívka.

Od té doby, kdykoli najdu ptáka se zlomeným křídlem, pokouším se ho vyléčit. Vždycky však zemře, a tak ho pokaždé pohřbím vedle kopečku země, který značí místo, kde bývala chatrč Kamari.

Pokaždé, když pohřbívám ptáka do země, přistihnu se, že na ni znovu myslím, a přeju si, abych byl jen prostý člověk, který chová dobytek, má starost

o úrodu a přemýšlí jako prostí lidé, a nebyl mundumugu, který musí žít s následky své moudrosti.

přeložila Blanka Fnimarová